

AGENDA 2025

Inleiding

De Aruba Fair Trade Authority (AFTA)

De AFTA is de onafhankelijke en onpartijdige autoriteit van Aruba die toeziet op de goede werking van markten en de naleving van de concurrentieregels die in de Mededingingsverordening staan. De regels van de Mededingingsverordening gelden sinds 1 januari 2024.

De AFTA onderzoekt de markten op Aruba en treedt op om concurrentiebeperkende afspraken tussen bedrijven en misbruik van economische machtsposities te voorkomen, en waar nodig te bestraffen. Dit is belangrijk, omdat bedrijven in concurrerende markten hun uiterste best doen om aan de behoeften van consumenten te voldoen. Dit bevordert lagere prijzen, meer keuze, betere kwaliteit en innovatie van producten en diensten voor de consument. Bedrijven profiteren van een gelijk speelveld en een beter investeringsklimaat. Nieuwe bedrijven krijgen betere kansen zonder onnodige toetredingsdrempels. Het beoogde resultaat hiervan is economische groei en meer welvaart op Aruba.

De AFTA is bevoegd om informatie te vorderen en om boetes, dwangsommen en/of bindende aanwijzingen op te leggen. Ook kan de AFTA de regering gevraagd en ongevraagd adviseren over de werking van markten en de gevolgen voor de concurrentie van bestaande en voorgenomen regelgeving.

Belanghebbenden kunnen een handhavingsverzoek indienen bij de AFTA. Bijvoorbeeld als een bedrijf ervaart dat een concurrerende bedrijf een van de concurrentieregels overtreedt, kan aan de AFTA gevraagd worden op te treden. Meldingen in de vorm van signalen, klachten, ontheffingsaanvragen of meldingen van voorgenomen fusies, overnames of joint ventures worden geregistreerd en in behandeling genomen ter beoordeling of een onderzoek wordt opgestart. Meldingen kunnen anoniem worden ingediend via de website. De melders die wel contact gegevens meegeven in de melding worden geïnformeerd over de behandeling. In 2024 zijn 60 meldingen ontvangen.

Omdat de AFTA beperkte menskracht en middelen heeft, moet zij keuzes maken en prioriteiten stellen. Prioriteiten worden gesteld op basis van een afweging tussen de beschikbare menskracht en middelen en de bijdrage die kan worden geleverd aan de Arubaanse economie en in het bijzonder de Arubaanse consument. Hoe groter de bijdrage, hoe hoger de prioriteit. De prioriteiten van de AFTA in 2024 waren voorlichting over de nieuwe regels, makelaars en voedingsmiddelen.

Voorlichting

In 2024 heeft de AFTA 16 informatieve bijeenkomsten georganiseerd voor zowel burgers als bedrijven om hen bewust te maken van de kansen en beperkingen van de nieuwe regels. Bijna alle bedrijfsverenigingen op Aruba zijn benaderd om deel te nemen aan een of meerdere presentaties, waarbij per sector specifieke aandacht werd gegeven aan de voor hen relevante regelgeving.

Daarnaast heeft de AFTA 24 aparte ontmoetingen gehad met individuele bedrijven en organisaties om dieper in te gaan op de specifieke impact van de wetgeving op hun bedrijfsvoering. De AFTA heeft een website en facebook pagina onderhouden waardoor bedrijven op meerdere manieren zich konden informeren over de concurrentieregels. Daardoor is de verwachting dat bedrijven nu vrijwillig kunnen voldoen aan de concurrentieregels. In geval er behoefte is aan algemene toelichting en/of er vragen zijn over een specifieke situatie dan is de AFTA meer dan bereid daarop in te gaan.

Makelaars

De Commission Guidelines van de Association of Aruban Realtors (AAR) bevatte richtlijnen die beperkend waren voor prijsconcurrentie tussen makelaars, hetgeen sinds 1 januari 2024 op grond van de Mededingingsverordening verboden is.

Over de mogelijke strijdigheid van de richtlijnen van de AAR met de Mededingingsverordening heeft de AFTA signalen uit de markt ontvangen. Naar aanleiding daarvan is de AFTA een onderzoek gestart en heeft zij informatie opgevraagd bij de AAR. De AAR heeft deze informatie snel verstrekt en zij heeft na een gesprek met de AFTA besloten de richtlijnen direct in te trekken, waarmee de beperking van de prijsconcurrentie is weggenomen. De AAR heeft de intrekking van de richtlijnen aan haar leden gecommuniceerd. Dat is gunstig is voor consumenten en bedrijven die gebruik maken van de diensten van makelaars. Vanwege de snelle medewerking van de AAR, de directe intrekking van de richtlijnen door de AAR en de korte tijd sinds de inwerkingtreding van de Mededingingsverordening heeft de AFTA haar onderzoek naar de AAR en haar leden stopgezet en geen sanctie opgelegd.

Voedingsmiddelen

De relevantie van een goed functionerende en concurrerende markt voor voedingsmiddelen die zorgt voor zo laag mogelijke prijzen voor alle Arubanen is evident. Ongeveer de helft van de Arubaanse huishoudens (degenen tot het bestaansminimum) besteedt 40% of meer van hun beschikbare maandelijkse budget aan voedingsmiddelen. Dat is veel meer dan gezinnen in de Verenigde Staten (14%) en Nederland (19%) met vergelijkbare inkomens. Hoge prijzen voor voedingsmiddelen hebben dus een direct effect op het welvaartsniveau van een groot deel van de Arubaanse samenleving. Daarom heeft AFTA in 2024 een onderzoek uitgevoerd naar de prijzen en marktstructuur in de voedingsmiddelensector op Aruba. In september 2024 heeft de AFTA de uitkomsten van dit onderzoek gepubliceerd. Het onderzoek bevestigt de perceptie dat de prijzen van voedingsmiddelen op Aruba in vergelijking met De Verenigde Staten en Nederland erg hoog zijn. Op basis van de getrokken conclusies heeft de AFTA besloten twee vervolgonderzoeken te starten. Een onderzoek naar de exclusieve distributieafspraken en een onderzoek naar containervervoer naar Aruba.

Frequentietoewijzing mobiele telefonie

Eind mei 2024 heeft de Minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling de AFTA op grond van artikel 4.8 van de Mededingingsverordening verzocht advies te geven over de mogelijke concurrentie-effecten van het door Stratix voorgestelde vergoedingsmodel voor het gebruik van frequenties voor 5G mobiele telefonie op Aruba.

Op basis van de adviesaanvraag, het rapport van Stratix, gesprekken met betrokken partijen waaronder SETAR, Digicel, DTZ en Stratix en op basis van stukken ingediend door Digicel en SETAR en de antwoorden van Digicel en SETAR op door AFTA gestelde vragen, heeft de AFTA in november 2024 advies uitgebracht met aanbevelingen voor de verdeling van frequentieruimte voor mobiele telefonie. De adviezen in dit rapport zijn gericht op het bevorderen van de concurrentie op de markt voor mobiele telefonie. Het advies is gepubliceerd op de website van de AFTA.

Prioriteiten 2025

Voor 2025 geeft de AFTA - mede voortbouwend op het werk dat in 2024 is verricht - prioriteit aan de prijzen voor bancaire diensten, exclusieve contracten in de voedingsmiddelensector, containervervoer naar Aruba, nalevingsonderzoek makelaars en consumentenbescherming.

Bancaire diensten

Gedurende het eerste jaar van de AFTA (2024) zijn meerdere signalen binnengekomen die de commerciële banken aangaan. Een grote zorg van bedrijven is de verhoging van tarieven voor debit- en creditcardtransacties. Het gaat daarbij in het bijzonder om Visa Debit en Mastercard Debit, de opvolger van Maestro, waarbij de indruk bestaat dat de tarieven voor gewone (debit) betaaltransacties fors hoger zijn geworden. Deze verhoging zal de consument raken als bedrijven de verhoging doorberekenen in de prijzen van hun producten en diensten, met nadelige gevolgen voor de Arubaanse economie en de koopkracht van consumenten.

Eind 2024 is de AFTA gestart met een onderzoek naar de tarieven die banken op Aruba in rekening brengen voor hun dienstverlening, en in het bijzonder de tarieven die in rekening worden gebracht aan ondernemingen en consumenten voor het betalingsverkeer op Aruba. De banken hebben verzoeken om informatie ontvangen waarin vragen worden gesteld en documenten worden opgevraagd. In geval de banken goed meewerken met het onderzoek verwacht de AFTA in de eerste maanden van 2025 voldoende informatie te hebben om te starten met een rapportage over haar bevindingen.

Omdat de aanleiding voor de zorgen bij MasterCard ligt zal de AFTA ook MasterCard een verzoek om inlichtingen sturen.

In november 2024 heeft de minister van economische zaken, communicatie en duurzame ontwikkeling op grond van artikel 4.8 van de Mededingingsverordening een verzoek gedaan aan de AFTA om te rapporteren over voorgenomen regelgeving zijnde: Landsverordening toezicht op betaaldienstverleners en landsverordening toezicht op aanbieders van betaalsystemen. Zodra deze ontwerp landsverordeningen in bezit zijn van de AFTA zal het nodige onderzoek hieromtrent worden ingepland en de verzochte rapportage met prioriteit worden opgesteld. De AFTA zal zich daarbij voornamelijk richten op de effecten van de landsverordeningen voor de concurrentie.

Exclusieve contracten

De AFTA heeft naar aanleiding van het in 2024 uitgevoerde 'Onderzoek naar prijzen en marktstructuur in de voedingsmiddelensector op Aruba' besloten een vervolgonderzoek in te stellen naar de effecten van exclusieve distributieovereenkomsten gesloten door (merk)producenten en/of exporterende (groot)handelaren met importeurs, groothandels en supermarkten die actief zijn op de Arubaanse voedingsmiddelenmarkt.

Op Aruba zijn exclusieve distributieovereenkomsten toegestaan tenzij die tot doel of gevolg hebben dat de concurrentie wordt beperkt. Een exclusieve distributieovereenkomst is een vorm van een verticale overeenkomst die vaak tussen producenten of leveranciers en distributeurs of importeurs wordt afgesloten. Hierin worden leveringsafspraken, licentievoorwaarden, en verkoopvoorwaarden overeengekomen. Exclusieve distributieovereenkomsten kunnen voor- en nadelen hebben.

Doelstelling van het vervolgonderzoek is onder andere het verkrijgen van inzicht in

- de aard, omvang en kenmerken van exclusieve overeenkomsten in Aruba;
- de voor- en nadelen van deze exclusieve distributieovereenkomsten en;
- de aard en omvang van negatieve effecten als gevolg van deze overeenkomsten of daarmee verband houdende gedragingen, zoals bijvoorbeeld hogere prijzen of tegenwerking van niet-verboden parallelimport.

Importeurs en groothandels hebben eind 2024 informatie verzoeken ontvangen met vragen om tot de nodige inzichten te komen. De AFTA gaat ervanuit dat reacties op de vragen zullen leiden tot nieuwe informatie verzoeken. In geval de medewerking van betrokkenen bij dit onderzoek goed blijft gedurende het onderzoek, verwacht de AFTA dit jaar een rapport op te kunnen leveren als product van dit onderzoek.

Containervervoer

Uit het eerder genoemde voedingsmiddelen onderzoek is gebleken dat 57% van de voedingsmiddelen uit de Verenigde Staten worden ingevoerd. Bij alle ondervraagde partijen is gebleken dat voor invoer van producten uit de Verenigde Staten alleen één containerrederij de directe route naar Aruba vaart en dat de prijzen voor containervervoer hoog en volatiel zijn.

Dit wordt mede veroorzaakt door globale ontwikkelingen, maar ook door het feit dat Aruba weinig exporteert waardoor containers zo goed als leeg vertrekken uit Aruba. Importeurs betalen als het ware niet een 'enkele reis' prijs voor het invoeren van goederen maar moeten een 'retour reis' prijs betalen terwijl de containers leeg vertrekken. Dit fenomeen wordt dan ook in de uiteindelijk prijs voor diensten en producten verwerkt. Er kunnen echter ook andere oorzaken zijn.

Doelstelling van het handhavingsonderzoek is onder andere het verkrijgen van antwoorden op de volgende vragen:

- Hoe beïnvloedt de marktpositie van King Ocean de uiteindelijke prijs van het containervervoer en daarmee de producten op Aruba;
- Wat zijn de (economische) voordelen en nadelen voor partijen die afhankelijk zijn van King Ocean;
- Zijn er alternatieve transportmogelijkheden op deze route, en zo ja, hoe concurreren zij met King Ocean. Zo nee, waarom zijn die er niet (meer);
- In hoeverre zijn andere containerrederijen geneigd of bereid om deze route te varen;
- In hoeverre verklaren globale ontwikkelingen in het maritieme transport de alsmaar stijgende transporttarieven van King Ocean versus de transporttarieven van concurrenten die vergelijkbare eiland-economieën aandoen;
- In hoeverre is er sprake van concurrentiebeperkend gedrag (zoals misbruik machtspositie en/of concurrentiebeperkende afspraken) door King Ocean;

King Ocean is in december 2024 benaderd voor het beantwoorden van vragen en het aanleveren van informatie en documentatie. In 2025 zal de AFTA haar bevindingen rapporteren.

Nalevingsonderzoek makelaars

Ten gevolge van intensieve gesprekken met de AFTA heeft de Association of Aruban Realtors (AAR) besloten begin april 2024 haar Commission Guidelines in te trekken, wat een belangrijke stap is in de verbetering van de concurrentieverhoudingen tussen makelaars op het eiland. Als gevolg van deze wijziging zijn consumenten die op Aruba een woning kopen, niet langer gebonden aan door makelaars onderling afgesproken tarieven. Zij hebben nu de mogelijkheid om te onderhandelen over de bemiddelingskosten of zelfs een andere makelaar te zoeken die lagere tarieven aanbiedt, wat het keuzeaanbod en de transparantie voor kopers aanzienlijk vergroot. In hoeverre er sprake is geweest van onderhandeling, wat het effect daarvan is geweest en welke ontwikkeling de tarieven zijn doorgaan sinds de beëindiging van de Commission Guidelines wordt onderwerp van onderzoek in 2025. Daarbij zal specifiek aandacht gegeven worden aan mogelijk gedrag van makelaars dat de concurrentie beperkt.

Consumentenbescherming

Er is ontwerp wetgeving (landsverordening bestuursrechtelijke handhaving consumentenbescherming) in de maak voor de bestuursrechtelijke handhaving van de wetgeving aangaande consumentenbescherming. De AFTA wordt middels deze landsverordening de instantie die daarvoor verantwoordelijk is. Bestuursrechtelijke handhaving van het consumentenrecht omvat het disciplinerend optreden tegen verboden gedrag van ondernemers. Het effect daarvan is meer vertrouwen van consumenten, geïnformeerde en efficiënte keuzes van consumenten, minder concurrentievervalsing en het beter functioneren van markten. Het uitgangspunt bij de ontwerp landsverordening is dat de AFTA pas ingrijpt met bestuursrechtelijke handhaving indien er sprake is van een (mogelijke) collectieve inbreuk op het consumentenrecht. De AFTA zal niet optreden in het kader van individuele overtredingen, maar bij overtredingen die de belangen van meerdere consumenten kunnen schaden. De verwachting is dat midden 2025 de wetgeving in werking kan treden. De AFTA doet de nodige voorbereidingen om na inwerkingtreding van de landsverordening te kunnen beginnen met voorlichting. Gezien het consumentenrecht (anders dan het mededingingsrecht) niet nieuw is op Aruba is er geen belemmering voor de AFTA om kort na de inwerkingtreding van de landsverordening naast voorlichting ook activiteiten in het kader van toezicht op de naleving en handhaving te ontplooiën.

